

Димитрова М. В.
Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових
та правоохоронних органів

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМІСІЙ АДВОКАТУРИ

На сьогоднішній день тривають дискусії щодо подальшого реформування адвокатури. З тим, що таке реформування є вкрай необхідним, погоджуються і теоретики, і практики адвокатури, і зарубіжна юридична громадськість.

Одним із найбільш важливих та суперечливих питань стало реформування органів адвокатського самоврядування, зокрема – кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури (далі – КДКА), нинішня діяльність яких викликає багато зауважень. Одним із проблемних питань залишається визначення складу та порядок формування і діяльності КДКА.

Закон України «Про адвокатуру» від 19.12.1992р. та Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури визначають, що формування КДКА та організаційне забезпечення їх діяльності покладається на Раду Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні та Київську і Севастопольську міські ради. Таке положення не може не викликати заперечень, оскільки, по-перше, не зрозуміло, яким чином взагалі ці органи впливають на формування КДКА (окрім призначення по одному представнику до кожної з палат), а, по-друге, дивним є те, що участь у формуванні важливих органів адвокатського самоврядування покладено на органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, які жодного відношення до адвокатури не мають. Крім того, це може обмежувати незалежність самоврядних органів і адвокатів, які входять до їх складу.

У ст.12 Закону України «Про адвокатуру» передбачено, що атестаційна палата КДКА утворюється у складі одинадцяти членів. До неї входять чотири адвокати, чотири судді та по одному представнику від Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міських рад, управління юстиції Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міської державної адміністрації, відділення Спілки адвокатів України. Дисциплінарна палата утворюється у складі дев'яти членів, до неї входять п'ять адвокатів, два судді, по одному представнику від управління юстиції Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міської державної адміністрації, відділення Спілки адвокатів України.

Таким чином, із двадцяти членів КДКА лише одинадцять є адвокатами, причому у складі атестаційної палати адвокати навіть не мають більшості голосів – там усього п'ять адвокатів, враховуючи і представника Спілки адвокатів України. Відповідно, досить спірним є те, що орган, який майже наполовину складається із осіб, які не є адвокатами, може правомірно називатися органом адвокатського самоврядування.

По-перше, такий стан речей є порушенням принципу незалежності адвокатури, оскільки створюються вагомий вплив на адвокатів з боку державних органів та

органів місцевого самоврядування.

По-друге, є певні сумніви стосовно правильності рішень, що приймаються кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями, оскільки значна кількість їх членів є не досить обізнаними у характері і специфіці адвокатської діяльності, тому їх позиція в конкретному випадку може не бути повністю об'єктивною та адекватною. Більш того, деякі члени КДКА (представники місцевих рад та місцевих державних адміністрацій) можуть взагалі не мати юридичної освіти, оскільки така вимога до них не ставиться. Відповідно, такі особи навряд чи можуть висловити кваліфіковану думку щодо питань, винесених на розгляд палат КДКА.

Виходячи з цього, варто було б внести відповідні зміни щодо умов членства у КДКА, а саме: передбачити, щоб вказані органи адвокатського самоврядування склалися повністю або переважно лише з адвокатів. Саме останній варіант сьогодні пропонують численні законопроекти, які стосуються адвокатури та адвокатської діяльності, у тому числі Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру» №4353-1, Проект Закону України «Про адвокатуру» №1430 тощо.

Так, ст. 66 проекту №1430 передбачає, що атестаційна палата КДКА має діяти у складі одинадцяти членів: шість адвокатів регіону, четверо суддів, один представник територіального органу юстиції. Дисциплінарна палата діє у складі дев'яти членів: шість адвокатів, два судді, один представник територіального органу юстиції. Певні сумніви викликає кількість не-адвокатів у складі атестаційної палати, адже за згаданою нормою професійні адвокати матимуть перевагу лише в один голос, тому варто було б збільшити чисельну кількість саме адвокатів у даній палаті. Цілком виправдано зі складу палат КДКА виключені представники органів місцевого самоврядування, оскільки це положення діючого Закону є пережитком радянських часів, коли, як відомо, місцеві Ради народних депутатів брали досить активну участь у керівництві тогочасною адвокатурою. Крім того, цілком правильно, що у Проекті відсутні згадки і про членство у КДКА представників від Спілки адвокатів України, тому що Спілка є лише громадською організацією адвокатів, до того ж – не єдиною, тому відсутні підстави для надання їй особливого статусу і переваг перед іншими організаціями і об'єднаннями.

Заслуговує на увагу також пропозиція щодо встановлення певного цензу для осіб, що бажають бути обраними до складу КДКА – у даному випадку, це семирічний стаж адвокатської діяльності. Враховуючи важливість функцій, виконуваних кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури, вважаємо вдалою вказану норму, яка має на меті забезпечити високий професійний рівень та наявність певного досіду адвокатської діяльності членів КДК.

Крім того, варто було б передбачити певні обмеження стосовно кількості строків членства у КДКА, наприклад, що особа не може бути членом КДКА більш, ніж 2 строки підряд. Така умова дозволить уникнути концентрації повноважень у руках нечисленної «верхівки».

Нарешті, варто визначити характер відповідальності членів КДКА в разі порушення ними своїх обов'язків, зокрема, у разі систематичних пропусків засідань КДКА без поважної причини, у разі використання своїх повноважень в особистих цілях тощо.